

תוכן רצוף אהבה: ארבע קושיות מהותיות לחג הסוכות

בערב ראש השנה הייתה לי הזכות למסור שיעור במפעל במרכז הארץ שבו כל העובדים הן נשים. המפעל מאכלס נשים חרדיות שרוצות לפרנס את משפחתן בכבוד ומתוך צניעות. בתום ההרצאה ניגשה אלי אישה צעירה וביקשה לעכב אותי כמה דקות. היא סיפרה לי סיפור מטורף כמותו לא שמעתי מעודי, ואני מצאתי את עצמי עומד ובוכה באמצע הרחוב.

יש לה ילד בן ארבע לאורך ימים ושנים טובות, שהיה חולה במחלה הנוראה ל"ע ('לוקימיה'). המערכת החיסונית קרסה כתוצאה מהטיפולים הקשים והגוף תפס חיידק נדיר ששום אנטיביוטיקה אינה יודעת להתמודד אתו. הילד הגיע לקריסת מערכות והרופאים הכינו אותה לגרוע מכל תוך שעות.

בכוחות על אנושיים היא נכנסה לטיפול נמרץ, תפשה בידו של הילד ודיברה עם הקב"ה כמו בת שמדברת עם אבא, לא כמו נתין שמדבר עם מלך. והנס קרה. כמו שאספר בהמשך, למחרת נכנס רופא מלאך והציע שיטת טיפול חדשה שעוד לא נוסתה בארץ. הימים והשבועות חלפו ובמילותיה של הרופאה האונקולוגית: "הילד שלכם חזר מהמתים".

אנו נחזור לסיפור בהמשך אבל ברצוננו לפתח תחילה את הנושא הזה - את עוצמת הקשר האישי בין יהודי לקב"ה. נעשה זאת באמצעות עיון במהותו וקביעותו של חג הסוכות. החג השמח שאנו חוגגים מיד אחרי הימים הנוראים הוא מלא קושיות שכולן מובילות לאותה נקודה מרוממת עד אין קץ.

הנה ארבע קושיות על חג הסוכות: א. למה עכשיו? איך החג השמח בשנה נקבע בעיצומם של ימי הדין והמשפט? ב. מה בכלל מטרת החג? למה כל כך חשוב להנציח את נס ענני הכבוד שסוכנו על אבותינו במדבר? ג. למה סוכה כשרה בשתי דפנות וטפח בעוד שענני הכבוד האהילו משבעה כיוונים? ד. לבסוף השאלה הגדולה: כיצד יתכן שמצטער פטור מן הסוכה? ממתי הנוחות של האדם חשובה יותר מהמצווה עצמה?

נתחיל מהתחלה: חג הסוכות יצא מכלל חגי ישראל בכך שהוא היחיד בשנה שלכאורה אינו קשור בתאריך היסטורי מסוים. על פניו לא התרחש שום דבר היסטורי בט"ו בתשרי ולכן החג היה יכול להיקבע בכל יום אחר בשנה. ידוע שכל חגי ישראל משחזרים אירוע חשוב שהתרחש באותו היום: חנוכה, פורים ופסח מנציחים את נסי ההצלה שאירעו בימים ההם, שבועות מזכיר את זמן מתן תורתנו בשישי בסיון, ראש השנה חל ביום בריאת האדם ככתוב 'זה היום תחילת מעשיך', ויום כיפור משחזר את המחילה הגדולה אחרי חטא העגל שהתרחשה בדיוק בעשירי בתשרי.

אבל חג הסוכות הוא היחיד שאינו קשור דווקא עם היום הזה של ט"ו בתשרי. החג נועד להנציח את ה"סוכות" שסוכנו על אבותינו לאחר היציאה ממצרים, ואולם היציאה ממצרים הייתה בחודש ניסן ולכן היה אפשר לחגוג את הסוכות בכל יום בקיץ ואולי אפילו בחג הפסח עצמו? היינו יכולים לשבת בפסח מתחת לסוכה ולאכול מצה ומרור?

זאת קושייה ידועה והיא מבוארת כבר ב"טור", שכתב רבי יעקב בן הרא"ש:

1. טור אורח חיים סימן תרכא: ואע"פ שייצאנו ממצרים בחדש ניסן, לא ציונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו במצות הבורא יתברך. ולכן צווה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאין מן הבית לישב בסוכה ובזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה.

ואולם דבריו מתרצים רק מדוע החג נקבע בתחילת החורף, אבל עדיין איננו יודעים מדוע החג נקבע דווקא בימים הללו שאחרי הימים הנוראים?

יתירה מכך: ככל שחושבים על כך יותר, השאלה הופכת לתמיהה עצומה שמחייבת הסבר: חג הסוכות לא נקבע רק **סמוך לימים הנוראים** אלא **בתוך ובעיצומם של ימי הדין!** חג הסוכות קוטע את אוירת היראה וכובד הראש של ימי הדין ומכניס בעיצומם אווירה קלילה של זמן שמחתנו?

ידוע שימי הדין נמשכים עד הושענה רבה ושמחת תורה ולכן מאחלים עד ימים אלו "גמר חתימה טובה". המפרשים מסבירים כי באהבת הקב"ה אלינו, אינו סוגר את הדין ביום הכיפורים, אלא דוחה עוד ועוד את החתימה הסופית ומעניק לנו הזדמנות נוספת לשוב בתשובה. יום הושענה רבה הוא גמר **חיתום דין** בו נחתמים הפתקאות של כל אחד ואחת ("יום פתקא טבא"), ועדיין הקב"ה אינו **מוסר את הפתקים לביצוע** עד יום שמיני עצרת.

ספר הזוהר פרשת ויחי: עד ההוא יומא בתראה דעצרת, שהוא שמיני לחג, אי עבד תשובה שלימתא עד לפני ה' – נקרעים הפתקים, ואם לא זכה – יוצאים הפתקים [שנחתמו בהושענה רבה] ונמסרים לידי השלוחים לביצוע ובאותו לילה של החג האחרון [שמיני עצרת] באים השלוחים ולוקחים הפתקים.

הנה משל יפה הממחיש את השלבים השונים של ימי הדין (משל קדום, לפי ספר התודעה): 'מלך רחום כשהוא דן את הדין, אם מוצא זכות חותך את הדין מיד, ואם לאו – משהה אותו כדי שילמדו הסניגורים זכות... לבסוף מוסר פתקיו ביד שליחיו... ובאים שליחי המלך לבית הנידון ומוציאים אותו שמח במלכות המלך ועושה כל גזרותיו בשמחה – מה הם אומרים? לא הוא זה שנגזר עליו, איש אחר הוא וחוזרים למלך.'

'אף במלכותא דרקיעא: בראש השנה כל באי העולם עוברים לפני ה', צדיקים נחתמים לאלתר לחיים, בינוניים תלויים עד יום הכיפורים ונחתמים ביום הכיפורים וגמר החיתום הוא בהושענה רבא עד השכמת הבוקר של שמיני עצרת... ואז באים שליחי מעלה ומוציאים כל ישראל שמחים שמחת אהבה [בשמחת תורה]. ואפילו היו ביניהם נידונים לרעה – אין הרעה מגעת בהם כי אנשים אחרים הם, אוהבי ה' ושמחים בכל מצותיו!'

ראיתי רמז יפה שמסכם את שלוש השלבים של ימי הדין: בתקופת ימי הדין קוראים שלוש פרשיות: נצבים, וילך, האזינו. בפרשת וילך ישנם **שלושים** פסוקים, בפרשת נצבים **ארבעים** פסוקים ובפרשת האזינו – **חמישים ושניים** פסוקים. אלו בדיוק שלוש השלבים של ימי הדין: הצדיקים עושים תשובה **בשלושים** ימי אלול ונחתמים לאלתר לחיים. הבינונים עושים תשובה בעשרת ימי תשובה ונידונים אחרי **ארבעים** יום – ביום הכיפורים. ואילו הרשעים לא עושים תשובה עד שמחת תורה שהוא בדיוק **חמישים ושניים** יום מתחילת ימי התשובה.

וכל זה מעצים את השאלה בה פתחנו: איך **בעיצומם של ימי הדין** נכנס החג המשפחתי והנחמד של סוכות?! האם לא היה מתאים יותר לקובעו אחרי תום 52 ימי היראה בשמיני עצרת?!

הגאון מווילנה מביא הסבר מחודש ומעניין: לדעתו, בהחלט קרה משהו חשוב ביום ט"ו בתשרי. ביום זה שבו ענני הכבוד לסוכך על עם ישראל, ולכן דווקא בו נקבע חג הסוכות לזכר ענני הכבוד.

בי"ז בתמוז, חטא העגל, הסתלקו ענני הכבוד מישראל. חלפו כמה חודשים וביום הכיפורים ירד משה עם הלוחות השניות ובישר "סלחתי כדברך", למחרת ציווה על בניין המשכן, במשך היומיים הבאים – יב-יג תשרי – אספו את התרומות למשכן, ביום יד תשרי החלו לבנות אותו, וביום ט"ו בתשרי שבו ענני הכבוד לסוכך על ישראל. ולכן אין מתאים מיום זה להקים את הסוכות לזכר ענני הכבוד.

זה הסבר יפה, אבל אנו נביא ביאור פנימי שמחבר את מועד החג עם השאלות הבאות במהות החג.

¹ ישנם כיוונים שונים במפרשים: ידוע המדרש שארבעה מינים הם רמז למנצחים בקרב וזה גורם שנזכה בדין. ואולם זה לא קשור לסוכה ולזמן שמחתנו. יש כותבים שהציאה לסוכה הארעית היא כמו "גלות" שמכפרת על העוונות, ואולם זה בוודא לא קשור לאווירת האהבה והשמחה בסוכות.

ב. השאלה השנייה נוגעת למהות החג והיא שאלתו הגדולה של הב"ח, רבי יואל סרקישי. תכלית מצוות הישיבה בסוכה מובאת בתורה:

2. ויקרא כג: למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. מדרש ספרא אמור יב: רבי אליעזר אומר סוכות ממש היו, רבי עקיבא אומר ענני כבוד היו.

פשטות המילה "סכות" היא כעין אוהלי מגורים שנעשים כנגד (החום ו)הקור, ולכן סובר רבי אליעזר שהסכות נועדו להזכיר את הסכות שעשו אבותינו במדבר. המסר של ההזכרה הוא להנציח את העובדה שאבותינו חיו 40 שנה במדבר שאינו מקום חיים וציוויליזציה והתקיימו באופן נסי.

רמב"ן ויקרא שם: סכות ממש עשו להם והחלו לעשותן בתחילת החרף מפני הקור כמנהג המחנות ... והזיכרון בזה שידעו שהיו במדבר, לא בעיר מושב ארבעים שנה וה' היה עמהם לא חסרו דבר.

ואולם הגמרא אינה מסתפקת בהסבר הזה ומביאה דעה שנייה, דעת רבי עקיבא, שהיא התקבלה כהסבר עיקרי למצוות הסוכה בפי רוב המפרשים והפוסקים: הסוכה נועדה להזכיר את נס ענני הכבוד שהגנו על ישראל מפני החום והשמש. בארבעים השנים במדבר צעדו בני ישראל כשהם מוגנים בתוך 'אקווריום', כמו אינקובטור שמגן על תינוק פג שאינו בשל לנשום באופן עצמוני. העננים הגנו עליהם מפני החום, ובנוסף חסמו את חצי האויבים, יישרו את הדרכים וגיהצו את הבגדים.

טור: הסכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם הם ענני כבודו שהקיפן בהם לבל יכה בהם שמש ושרב, ודוגמה לזה צוונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ומראותיו.

וכאן עולה השאלה הגדולה של הב"ח: מה פתאום להנציח שבעה ימים את נס ענני הכבוד? הרי זכינו במדבר לנסים חשובים ומכריעים הרבה יותר ולא עושים להם הנצחה לדורות?

שלושה רועים היו לישראל במדבר: משה, אהרן ומרים. בזכות משה זכינו למן מהשמים, בזכות מרים זכינו לבאר המים, ובזכות אהרן זכינו לענני הכבוד. והנה מבין שלוש הנסים הללו, הנס הכי פחות חשוב הוא ענני הכבוד. גם בלי העננים הללו היו שורדים בני ישראל את החיים שם. הם היו עושים כיוסיים כלשהם מפני החום ושורדים בדיוק כמו הבדויים שחיים במדבר אלפי שנים. וזאת לעומת המן והמים שהיו נסים מצילי חיים. כיצד יתכן שקבעו הנצחה לתופעת העננים ולא לנסי המן והמים?

ב"ח סימן תרכה: כמה מעלות טובות למקום עלינו שהאכילנו את המן ונתן לנו הבאר ושאר חסדים ולמה ציווה יותר במצות סוכה לזכור החסד של הושבה בסוכות יותר משאר חסדים?

השאלה השלישית היא תמיהתו של רבי אליהו מזרחי ממפרשי רש"י וכן האר"י הקדוש:

רש"י במדבר י, לד: שבעה עננים כתובים במסעיהם – ארבע מארבע רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפניהם, מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים. רא"ם: אם הדבר כן, מדוע לא ציווה תורה לעשות בסוכה אחד מלמעלה ואחד מלמטה וארבע מארבע רוחותיה?

פרי עץ חיים שער הסוכה ד: לבאר זה שהסוכה כשרה בשתי דפנות וכותל שלישי אפילו טפח?

והשאלה האחרונה היא החריפה מכולן: איך נוצר הדין החריג ש"מצטער פטור מן הסוכה"? בכל המצוות בתורה אין התחשבות בהרגשתו הסובייקטיבית של המקיים. תביעת המצווה היא חד משמעית ואדרבה מובטח ש"לפום צערא אגרא", שהשכר יהיה כגודל הקושי. אנו מכירים את הסיפורים מכל דברי ימי ההיסטוריה כיצד מסרו יהודים את הנפש לקיים מצווה בתנאים בלתי אפשריים, מתקופת החשמונאים שהתאספו במערה לשמור שבת ונשרפו בתוכה למוות, האנוסים שמסרו נפשם להתכנס לתפילת כל נדרי, גבורת היהודים בימי הקומוניסטים שמסרו נפשם לא לשלוח את הילדים לבית הספר לכתוב בשבת או לעבוד במחנות העבודה בשבת. ועד היום יהודים נדרשים לסגור את החנות בשבת גם אם מפסידים מיליון דולר מיום העבודה².

² סיפור מפעים: יום ראשון שגרתי במשרדו של הרב שבתאי סלביצקי באנטוורפן. דפיקה מהוססת נשמעה בדלת ובפתח ניצב אדם עם עיניים דומעות. זה היה האדם האחרון שהיה אפשר לצפות ממנו לגילויי חולשה.

והנה מצווה יחידה בכל התורה שבה **הנוחות של האדם גוברת על המצווה!** יורד גשם על הסוכה שלך?! העוף נרטב ואתה לא יכול לאכול?! אל תסבול, תעלה הביתה ותאכל בלי סוכה. [ראוי להתייעץ עם רב מורה הוראה בכל שאלה של צער בסוכה ולא באנו לפסוק הלכה]. והתמיהה זועקת.

בספרי פוסקי זמננו (הליכות שלמה סוכה פ"ט) מובא סיפור נהדר שמחדד את התמיהה: הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי, רבה של וילנה ונשיא מועצת גדולי התורה לפני המלחמה, אירח בסוכתו את הגאון רבי יחיאל יעקב וינברג, ראש הרבנים בגרמניה לפני המלחמה. היה קר מאוד בחוץ ורבי חיים עוזר, שהיה מבוגר וחלש, לא ירד לאכול בסוכה. האורח, הרב וינברג, כן היה מסוגל לאכול בחוץ וירד עם כלי האוכל למטה. אחרי כמה דקות הופיע המארח בפתח הסוכה והתיישב בראש השולחן. רבי חיים עוזר הסביר שאמנם הוא פטור ממצוות סוכה בגלל הצער מהקור, אך הוא אינו פטור ממצוות הכנסת אורחים. שכן מצווה זו נאמרה אף במקום צער כמו כלל מצוות התורה. והתמיהה ברורה.

סוכה כו: מצטער פטור מהסוכה. תוספות: מטעם 'תשבו כעין תדורו' דאין אדם דר במקום שמצטער.

תוספות מברר בפשטות כי הסוכה נועדה להחליף את הבית ולכן אם האדם מצטער בה – הוא כבר לא מרגיש בבית. ואולם בכל זאת נדמה שהדברים עוד מבקשים ביאור.

משפט אחד בשיר השירים מספר את כל סיפורו של החג הנפלא הזה.

ג. נפתח עם משל יפה: יהודי כפרי גר עם משפחתו ביישוב נידח ולא מצא מורה שילמד אותם תורה. לא נותרה לו ברירה והוא נאלץ להיות המלמד בעצמו, וכדי שהילדים יפחדו מהמשמעת שלו, הוא קבע איתם שבכיתה הוא אינו אבא. הוא "מר גולדברג", ורק מחוץ לשעות הלימוד הוא חוזר להיות אבא. וכך היה: בבית היה אבא, בכיתה היה מר גולדברג.

פעם קם אחד הילדים בוכה באמצע הלילה. הוא קרא לאבא שלו למיטה ואמר: "אבא, אני לא מרגיש טוב, כואב לי מאוד הראש, אנא תגיד למר גולדברג שמחר אני לא מסוגל לקום ללימודים..."

הסוד העמוק של חודש תשרי וחג הסוכות נמצא לדברי האר"י הקדוש בפסוק אחד משיר השירים:

3. שיר השירים ב,ו: שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

הקב"ה מתגלה אלינו בשתי פנים בחודש תשרי: השלב הראשון הוא "שמאלו תחת לראשי". בהתחלה הקב"ה מפגין את בחינת ה"שמאל" שלו, את היותו "המלך המשפט", המלך התקיף והניטרלי שיושב מול שלושה ספרים נפתחים ושופט וחותר חיים לכל חי. הבחינה הזו עומדת "תחת לראשי", תחת הראש של היהודי שמתירא מאימת הדין.

אנטוורפן מוכרת כעיר היהלומים של אירופה, ויש בה רחוב ארוך בשם פליסנקא שהוא מאכלס דוכנים לממכר תכשיטים יוקרתיים. אותו אדם נמנה על הסוחרים הוותיקים שם. הוא אמר לרב כי הוא זקוק ל"תיקון". ומעשה שהיה כך היה: לפני כמה חודשים החליט להתחיל לשמור שבת. בכל יום שישי בארבע בצהריים היה מכניס את המגירות עם התכשיטים לאוטו ונוסע הביתה. אבל יום השישי האחרון גרם לו משבר: כאשר החגים הנוצריים חלים בסוף השבוע, אלו ימי חג עבור הסוחרים. המקומיים באים לקנות מתנות לנשותיהם והסוחרים חוגגים. והנה רצה הקב"ה ודווקא בשנה הזו כך יצא. הגיע יום שישי של סוף השנה האזרחית ושכניו הסוחרים כבר לא היו יכולים לנשום מהציפייה לתחילת החגיגה, אבל הוא סגר את הדוכן בארבע בצהריים ונסע הביתה. הסעודה הסתיימה, בני הבית פרשו לישון, אך הוא לא היה מסוגל להירדם. המחשבות נשאו אותו אל הרחוב. בעיני רוחו ראה את מכוניות המרצדס שועטות אל הרחוב ושטרות מאות היורו עוברים מיד ליד. הוא ידע היטב מה הולך שם. הוא נושם את הרחוב שלושים שנה. כל הלילה התהפך מצד לצד ובבוקר, כשהגיע השעה ללכת לבית הכנסת, רגליו נשאו אותו מאליהם אל הפליסנקא.

הוא ראה את שכניו פותחים עוד יום מסחר ורק הדוכן שלו סגור ביום הכי טוב בשנה. לפתע ניתק את עצמו בכוח מהמחשבות, חזר הביתה במהירות, הוציא מהמקפיא בקבוק וויסקי, מילא את גביע הקידוש על גדותיו, בירך שהכל ושתה בלגימה אחת. הוא נרדם והתעורר בשלוש לפנות בוקר וסוף השבוע האזרחי עבר. כעת ישב במשרדו של הרב סלביצקי וביקש תיקון. על המחשבות, על הקידוש המבולבל ועל השינה הארוכה. הוא ראה את הרב דומע: "אתה צריך תיקון?! אני שומר שבת מהיום שנולדתי ולא זכיתי לשבת יפה כמו שלך..."

אבל אז תוקעים את התקיעה האחרונה של יום הכיפורים והקב"ה מחליף תפקידים ומתגלה פתאום כ"אבא" רחום וחנון. המלך התקיף מסיר את גלימת המשפט ומתגלה כאבא אוהב שרק רוצה את טובת הילד. בחג הסוכות מדגיש הקב"ה כי הוא מחבק אותנו, הוא רק רוצה את טובתנו וכל מטרת הדין והמשפט היא כדי לחנך אותנו ולהביא להגשמה נעלית בחיים.

הנה במילותיו של האדמו"ר הזקן:

ליקוטי תורה דברים מחג: בראש השנה החרדה היא בחינת שמאל דוחה ולא דוחה לגמרי ח"ו אלא כמו שכתוב 'שמאלו תחת לראשי' שבחינת שמאל דוחה גורם נשיאות ראש ... וחג הסוכות הוא בחינת 'וימינו תחבקני' כאדם החובק את חברו מאהבה ואינו מניחו להיפרד ממנו. כך בחג הסוכות הסכך וג' דפנות הן בחי' חיבוק וקרבת ה' ממש שסובבו ומקיפו מכל צד ואינו מניחו להיות בבחינת פירוד ח"ו.

בכך מעניק האר"י הקדוש פרשנות עצומה לחובת **שתי הדפנות וטפח**: יד מחבבת מורכבת משני חלקים גדולים ועוד טפח: החלק שבין הכתף למרפק, החלק שבין המרפק לכף היד, וכף היד עצמה שהיא טפח. וכך כשהוא מחבק את האדם שעומד מולו פנים אל פנים, הוא מחבק את הצד השמאלי שלו, את הצד האחורי שלו, וטפח כף היד מחבבת טפח מהצד הקדמי של המחובק. ולכן הסוכה צריכה שתי דפנות וטפח כדי לסמל את הזרוע האלוקית הימנית שמחבבת את היהודי.

פרי עץ חיים שער הסוכה ד: עיקר הסוכה הם ב' דפנות וג' אפילו טפח ... דהנה בזרוע יש ג' פרקים: הפרק הסמוך לכתף, פרק הזרוע עצמו ופרק האצבעות. והנה כשאדם מחבק את הנוקבא שעומדת אליו פנים אל פנים, הוא מחבק בצד שמאל של הנוקבא עם פרק העליון של הזרוע, אחר כך מחבק האחור של הנוקבא בפרק ב' של הזרוע והרי הם ב' דפנות גמורים, ועוד כופף דופן ג' שהוא פרק היד עם האצבעות לבדם הנכפף ומחבק צד הפנים של הנוקבא וזהו שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח.

כעת אפשר להבין את השאלה הגדולה מדוע חג הסוכות נתקן לזכר ענני הכבוד ולא לזכר המן והמים. כי זה כל העניין: חג הסוכות נועד להעביר מסר מיוחד במינו: לא רק שהקב"ה דואג לכל יהודי, אלא **אוהב** כל יהודי. הדבר בא לידי ביטוי בכך שהקב"ה אינו מעניק רק הצלה ממוות לחיים, אלא הרבה יותר: מעניק אפילו **איכות חיים**.

כל חגי ישראל נתקנו לזכר **הצלה ממוות לחיים**, המצרים רצו לפגוע בנו והקב"ה הצילנו מידם, אבל זה עוד לא מעיד על **אהבה**, זה רק מעיד על כך שהוא **צריך אותנו בעולם**. גם אדון מציל את העבד שלו ממוות – כי הוא צריך אותו. ואולם חג הסוכות נתקן דווקא על נסים **שלא היו מצילי חיים** אלא נועדו לשם **פינוק ונוחות**. שיהיה לנו צל בדרך. גם אם הקב"ה לא היה מעניק לנו עננים לצל, לא היה קורה שום דבר. הבדויים חיים ככה אלפי שנים. ובכל זאת הקב"ה פרש מצחייה כמו אימא שפורשת גגון מעל העגלה של התינוק.

למה הדבר דומה? אגדה ידועה מספרת על עורך דין שעבד יום ולילה. הוא היה משועבד לעבודה והיה מתרץ לעצמו שאת הכול עושה בשביל הילדים, לפרנס אותם בכבוד ובעושר. פעם הגיע הביתה לארוחת ערב והבן שלו הכריח אותו להתיישב ביחד על הספה. "אבא, כמה אתה מרוויח לשעת עבודה?". – "אתה ילד, זה לא נוגע אליך", התחמק האבא. "לא, אבא, בבקשה, כמה אתה מרוויח לשעת עבודה?". – "מאתיים דולר". "אוקיי, אבא, אתה יכול להלוות לי מאתיים דולר?". האבא לא הבין לאן זה הולך אבל הוציא מהארנק 200 דולר ונתן לילד. "עכשיו, אבא, אני מבקש לקנות שעת עבודה שלך. קח את ה-200 דולר ובוא מחר בשעה סבירה הביתה ונוכל לשוחח קצת..".

מה קרה כאן? אבא שעובד יום ולילה הוא בהחלט דואג לילד, אבל אבא שבא הביתה בזמן, הוא **אוהב** את הילד. הוא לא נותן לילד את מה שנוח לו לתת, אלא את מה שהילד רוצה לקבל. וזה הסיפור של חג הסוכות: בכל החגים הציל אותנו הקב"ה ממוות, אבל בסוכות הוא אומר: "אתם חשובים לי, הנוחות שלכם יקרה בעיני".

ליקוטי שיחות לב/147: ההגדרה של מצוות הסוכה היא להיות 'עשויה לצל', ולכן צריך להיות צלטה מרובה מחמתה, ויש להבין: הרי הסוכה נתקנה לזכר ענני הכבוד והעננים שימשו לעוד עניינים, כמו להשוות ההרים ולהרוג הנחשים ולהגן מפני חצי האויבים? אלא מבואר במפרשים (בית אלוקים לרבי

משה מטראני) 'שהבאר והמן היו דברי הכרחי שאי אפשר בלי מציאותם ולכן לא נקבע רמז להם, אבל ענני כבוד שלא היו הכרחי אלא כדי שלא יהיה חום ביום וקרח בלילה – נקבע חג לעניינם.

כעת מובנת מאליה השאלה האחרונה והגדולה מכולן: מדוע המצטער פטור מן הסוכה. משום שהסוכה נועדה לחבק אותנו ולא לצער אותנו, וחיבוק לא יכול לכאוב. אם זה כואב זה לא חיבוק. בעוד שכל המצוות בתורה נועדו לייצר **עבדות**, סוכה נועדה לייצר **אהבה**, ולכן לא שייך שזה יכאב. ובמקרה שזה כואב – האדם מורשה לצאת מהסוכה.

באר יוסף פרשת אמור (הרב יוסף צבי סלנט, מרבני ירושלים בדור הקודם): ולזכרון החסד הגדול הזה אשר אף בהיותנו נעים במדבר סיפק לנו הקב"ה את כל צרכינו באין מחסור דבר, לכן צווה אותנו שבחודש השביעי ... תשבו כעין תדורו, היינו הישיבה העראית הזאת תהיה בשמחה ובטוב לבב כמו שבדירת הקבע של האדם הוא דר שם ביישוב הדעת ובשביעת רצון [ולכן המצטער פטור מן הסוכה].

מה זה אומר בתכל"ס? שיהודי צריך לדעת את הקרבה שלו לגבי הקב"ה ואת הזכות שלו לדבר כמו בן. מותר להרחיב את המושגים ולבקש מעומק הלב, כי יש מי שמאזין לנו.

הנה סיפורה המופלא של אותה אישה עמה התחלנו: החיידק הנדיר התיישב על המעי ואכל את כל מה שמסביב. הילד הגיע לקריסת מערכות ל"ע ורופאי הילדים בבית הרפואה שניידר הכינו אותה לגרוע מכל בתוך שעות. מתוך ייאוש הציע מנהל המחלקה להכניס את הילד שוב לחדר ניתוח, אבל המחיר הנורא יהיה לקטוע את שתי רגליו ל"ע ול"ע.

בעלה נסע להתייעץ עם רב חשוב האם לבצע את הניתוח הקשה והתקשר אליה מהדרך. הוא אמר: "נקבל על עצמנו להוציא את האינטרנט מהבית ואת תקבלי ללבוש גרביים ולכסות את הרגליים".

היא נכנסה לחדר טיפול נמרץ, לקחה בידה את היד של הילד ואמרה כך: "ריבונו של עולם, אנחנו שלושה שותפים בילד – אתה, בעלי ואני, אבל אתה לא ביקשת את הרשות שלנו – השותפים שלך – לקחת את הילד, ואנחנו לא מרשים, אנחנו לא מוכנים לוותר עליו. אני מקבלת על עצמי רגליים תמורת רגליים: אני אכסה את הרגליים שלי ואתה תציל את הרגליים של הילד..."

השעות חלפו והגיע הבוקר. ניגש אליה מלאך בשם ד"ר מיכאל גורביץ, בכיר במערך ההשתלות בבית הרפואה שניידר ושיתף אותה בטיפול חדשני של הנחת תחבושות כלשהן על המקום הנגוע. הטיפול לא אושר עדיין בארצות הברית אבל במצבו של הילד אין מה להפסיד. מאותו רגע הרופא מסר את כל כולו בשביל הילד. במשך ארבע שעות כל יום היה מכניס ומוציא אותו מחדר ניתוח כדי להחליף את התחבושות הללו. ואחרי שלושה שבועות אירע נס רפואי: החיידק נסוג ונעלם. בהמשך הם חזרו אל הטיפולים הכימותרפיים, ספירות הדם חזרו לעלות, הכליות חזרו לתפקד, ו"השבוע", היא מסיימת את סיפורה, "הילד חזר ללכת ואני חזרתי לעבודה אחרי שנתיים".

ד. אחרי ההקדמה הזו, אפשר ליישב בדרך אפשר את השאלה הראשונה עמה פתחנו: העיתוי של חג הסוכות. כיצד החג השמח בשנה נקבע דווקא בתוך ובעיצומם של ימי הדין?

אולי יש לומר נקודה עמוקה: לבטא ש"תוכו רצוף אהבה" כדברי שיר השירים. הקב"ה מקפיד לעטוף את היראה בלבוש של אהבה. דווקא בעיצומם של ימי היראה מכניס הקב"ה את ימי האהבה, כדי להדגיש שהוא דן אותנו באהבה. הוא לא שופט בגלל שהוא יותר חזק, אלא כדי לחנך ולקדם אותנו.

פחד כשלעצמו אינו מניע לעשייה. הפחד יוצר אמנם גבולות ומשמעת, אבל גבולות לא יוצרים קשר. רק אם הפחד עטוף באהבה, הוא מסוגל לחולל את התמריץ ללכת קדימה.

הרבי מליובאוויטש עורר פעם את תשומת הלב לנקודה נפלאה: כל חמש חומשי התורה **מתחילים במילה של אהבה לעם ישראל**. הקב"ה מקפיד לפתוח כל חומש באמירה: "אני אוהב אתכם, אני מצווה אתכם כי זו טובתכם ולא כי אני חזק יותר מכם". כי רק ככה מניעים לעשייה.

חומש בראשית מתחיל במילה "בראשית", שפירושה (כדברי רש"י שם): "בשביל ישראל שנקראו ראשית". חומש שמות מתחיל במניין השבטים, שכדברי רש"י שם: "מתוך חיבתם מונה אותם כל שעה". חומש ויקרא פותח במילה "ויקרא" שכדברי רש"י שם: "אין ויקרא אלא לשון חיבה". חומש במדבר פותח עם מניין בני ישראל, ש"מפני חיבתם מונה אותם כל שעה". חומש דברים פתוח בדברי תוכחה, ורש"י מדגיש שם: "מתוך כבודם מיעט בסירחונם".

יהי רצון שנחתם בספר זכויות ויעלו כל בקשותינו למעלה ובראשון: גאולה אמתית נאו ממש.

כתיבת והפצת שיעורי חודש תשרי תשע"ט
מוקדשים לזכות
הרה"ת לוי יצחק משה בן שמעון
להצלחה למעלה מדרך הטבע ולהבאת הגאולה בפועל ממש

בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב